

Novoročné pranie pre ekonomiku: Lacnejšie energie, veľa čipov a protilátok!

1. Plyn, čipy, protilátky? To je iste nejaký koncoročný žart...

- Nie, nie je. Naša ekonomika potrebuje upokojenie situácie na trhu s energiami, obnovu nepretržitej výroby automobilov a pomerne bezproblémový priebeh zvyšku pandémie koronavírusu.
- Ak sa tieto tri veci neskompikujú, v druhej polovici budúceho roku by sme si už mohli začať užívať plynulý návrat na životné úrovne, ktoré by sme mali, keby pandémie nebola. S týmto ráta naša najnovšia predikcia.
- Pokojnejší trh s energiami, môže priniesť mierne nižšie ceny benzínu v priebehu budúceho roka. A ten ďalší začiatok roka sa už nebude niesť v znamení opätovného citelného zdražovania účtov za plyn a elektrinu.
- Obnova výroby našich automobiliek na plné obrátky bude indikátorom toho, že sa svet postupne vyrovnáva s nedostatkom surovín, súčiastok a komplikovanou dopravou. Okrem ďalších pracovných miest a vyšších miezd by to malo priniesť aj zastavenie rastu cien – automobilov, ale aj iných tovarov, ktorých výrobu v súčasnosti poznačuje celosvetový nedostatok komponentov a dlhé čakacie lehoty.
- Potrebujeme veľa protilátok, najmä cez očkovanie. Potrebujeme to na to, aby sme už nemuseli zatvárať ekonomiku a obmedzovať spotrebu v záujme ochrany života.

2. Ale poďme od prání k realite. Aké veľké zdražovanie nás ešte čaká?

- Miera inflácie poskočí k 7 percentám na začiatku roku 2022. Spôsobí to najmä rast regulovaných cien elektriny a plynu. Tie v januári tohto roku poklesli. V priebehu roka však ceny plynu aj elektriny na svetových trhoch vystrelili závratných výšok. Tie ceny sa samozrejme prenášajú aj k nám a ovplyvňujú aj ceny iných tovarov a služieb.
- Inflácia by mala v priebehu roka spomaliť k 4 percentám, klesnúť pod 3 percentá už začiatkom roka 2023 a ustáliť sa v blízkosti 2 percent v roku 2024.

3. Čo stojí za týmto nečakane prudkým rastom cien?

- Oživenie veľkých ekonomík sveta a obnovenie spotrebiteľských nálad v priebehu tohto roka narazili na obmedzené kapacity výrobcov a prepravcov. Ťažba a výroba mnohých surovín a súčiastok, ktoré naše výrobky obsahujú je v krajinách, kde v zápase s pandémiou ešte platia/platili výrazné obmedzenia.
- Podiel na tom má aj prechod na zelenšiu ekonomiku. Prepravcovia z toho dôvodu vyradili veľkú časť svojej zastaralej flotily lodí. Firmy ťažiacie tradičné palivá neinvestovali do kapacít, ktoré by sa pri náhle zvýšenom dopyte dali rýchlo zapnúť. Náklady znečisťovania ovzdušia pre firmy rastú s tým, ako sa vlády snažia obmedziť vypúšťanie skleníkových plynov do ovzdušia.
- Pri vývoji cien palív robia svoje aj geopolitické hry.
- V prípade služieb sú ceny poznačené aj domácimi vplyvmi. Jednorazovo infláciu vytlačilo hore zrušenie obedov zadarmo. Zdá sa však, že v odvetviach najviac zasiahnutých pandémiou rastú ceny aj s cieľom kompenzovať výpadky tržieb.

4. Ako Slovensko vyznieva v medzinárodnom porovnaní rastu cien?

- Miera inflácie je na Slovensku v súčasnosti takmer presne na priemere za celý eurozónu. V tomto ohľade teda nijako nevyčnievame. Dokonca aj zrýchľovanie tempa rastu cien od jari tohto roku je veľmi podobné.
- Kým však u nás zdražovanie už zasahuje široký okruh tovarov a služieb, za eurozónu je príbeh stále najmä o raste cien energií. U nás ich rast až do konca tohto roku tlmí fakt, že veľkú časť z nich tvoria regulované ceny, ktoré sú na tento rok zafixované na pomerne nízkej úrovni. Od januára sa to zmení a naša inflácia sa aj štruktúrou bude viac podobat' tej za eurozónu. Bude však zrejme výrazne nad priemerom.
- Za tým nadpriemerným rastom budú stáť aj ceny potravín. Ich rast už teraz patrí medzi najvyššie v eurozóne.
- Ceny ostatných tovarov u nás už dlhodobo rastú rýchlejšie ako v eurozóne. Je to pravdepodobne tým, že sme malý trh a je tu aj slabšia konkurencia.
- Aj ceny služieb u nás rastú dlhodobo viac ako v eurozóne. Do istej miery to je prirodzený sprievodný jav dobiehania životnej úrovne.

5. Čo by mohlo spomalenie rastu cien prekazit?

- Veľký otáznik visí nad vývojom cien energií. Ich rast by sa nemusel tak spomaliť, ako to v súčasnosti očakávajú obchodníci a špecialisti na trhoch s nimi. Pri cenách elektriny zohrá svoju úlohu aj vývoj cien povoleniek na znečisťovanie ovzdušia. Pokračovanie boja proti klimatickým zmenám si vyžiada, aby ich cena ešte ďalej rástla. Ten rast by však mal byť miernejší, rozložený na mnoho rokov.
- Ak by sa vyššia inflácia odzrkadlila vo vyjednaných mzdách v nezvyčajnej miere, prinesie to ďalšie tlaky na zvyšovanie cien. Vzhľadom na očakávané oživenie ekonomiky vznikne priestor pre zvyšovanie miezd, ale požiadavky môžu byť napokon vyššie v porovnaní s očakávaným rastom výkonnosti pracovníkov.
- Už teraz je ťažké nájsť pracovníkov a s očakávaným poklesom nezamestnanosti to bude ešte ťažšie. Očakávame, že situáciu zmierni príchod zahraničných pracovníkov a návrat študentov a dôchodcov na trh práce, ale časom sa už začne citelne prejavovať starnutie nášho obyvateľstva. V týchto podmienkach môžu tlaky na zvyšovanie miezd opäť zosilnieť.
- Ak všetko dobre pôjde, Slovensko čakajú eurofondové hody a navyše pritečú peniaze z Plánu obnovy. Rozumné využitie týchto zdrojov je dôležité nielen pre dlhodobý blahobyt na Slovensku, ale môže zabrániť aj tlakom na ceny. Ak tie peniaze jednoducho prejeme, bolesti pocítíme aj vo forme ďalšieho rastu cien.

6. Ako veľmi to zdražovanie pocítíme v peňaženkách?

- Ak niekto pracuje v súkromnej sfére a najmä v odvetví, ktoré sa ešte viac rozbehne po vyriešení problémov s dodávkami surovín a súčiastok, vyššiu infláciu pravdepodobne nepocíti. Po zaplatení účtov a bežných nákupoch mu/jej dokonca zostane trochu viac na ďalšie nákupy alebo úspory.
- Pracovníkov vo verejnej sfére však čaká mierne utáhovanie si opaskov. Nasleduje však po období, keď vo verejnom sektore rástli mzdy podstatne rýchlejšie ako v súkromnom, a to v časoch nízkej inflácie.
- Budú však skupiny ľudí, ktoré infláciu pocítia viac. Napríklad dôchodky sa zvyšujú podľa toho, ako zdraželi nákupy a účty priemerného dôchodcu, ale s ročným omeškaním. V januári sa teda zvýšia dôchodky podľa rastu cien v roku 2020, pričom rast cien bol v prvom roku krízy pomerne nízky. Zrýchlenie rastu cien v tomto roku bude zohľadnené v dôchodkoch v roku 2023. Niektorí dôchodcovia však medzitým dostanú peňažnú odmenu za očkovanie.

7. Hovoríme o rýchlom oživení a návrate na predkrízovú dráhu životnej úrovne. Ako k tomu má dôjsť?

- Predpovede vývoja vo svete a osobitne u našich obchodných partnerov na ďalšie roky sú veľmi priaznivé.
- Z troch dôvodov to vyzerá tak, že pandémia neprinesie trvalé straty na životnej úrovni oproti očakávaniam pred krízou:
 - i. Vlády účinne podporili súkromný sektor počas krízy a tak nedošlo k zbytočnému prepúšťaniu zamestnancov a krachom firiem.
 - ii. Vlády budú dokonca výrazne investovať v ďalších rokoch, aby boli ekonomiky lepšie pripravené na budúce výzvy.
 - iii. Vyspelé ekonomiky sa v rámci prirodzenej reakcie na krízu zmodernizovali a zrejme trvale sa bude dať viac odvetviam, ktoré sú výkonnejšie.

8. Zdá sa, že oživenie je do veľkej miery v rukách našich obchodných partnerov. Je niečo, čo by sme mohli spraviť aj my na Slovensku?

- Aj u nás svojim spôsobom prebiehajú prirodzené zmeny, ktoré vidíme v zahraničí. Viac pracujeme cez počítače, menej papierujeme a mrháme času na neproduktívne činnosti. Sčasti tak máme viac voľného času, ale aj viac urobíme.
- Dôležitá bude aj schopnosť našej vlády účinne podnietiť a podporiť modernizáciu ekonomiky. Vďaka Plánu obnovy a štrukturálnym fondom máme možnosť v problémových oblastiach ako zdravotníctvo, veda, či inovácie popri nevyhnutných zmenách systému aj investovať veľa prostriedkov do ich rozvoja.

9. Aký veľký problém je nová vlna pandémie pre ekonomiku?

- Ak by sme nemali takúto tretiu vlnu, za posledné tri mesiace tohto roku mohla byť spotreba domácností vyššia o skoro pol miliardy eur. Výrobcom a predajcom skúšaným predchádzajúcimi vlnami pandémie tieto peniaze budú veľmi chýbať.
- Spomalenie rastu spotreby sa natiahne aj do začiatku budúceho roka. Potom zrejme príde rýchle oživenie a sčasti zameškané dohoníme aj z nahromadených úspor. Ale to sa menej týka napríklad prevádzok v oblasti služieb.

10. Aké budú ekonomické dôsledky šírenia nového variantu omikron koronavírusu?

- Potrebujeme viac času a dát, aby sme vedeli detailnejšie zapracovať vplyvy Omikronu. Správy o novom variante prišli tesne po uzávierke našich predpokladov pre výpočty a ani v nasledujúcich dňoch-týždňoch veľa nových, spoľahlivých informácií o tomto variante nepribudlo.
- Nový variant teda radíme medzi riziká našich predpovedí. U nás môže výrazne sťažiť situáciu v nemocniciach, a tým aj v ekonomike začiatkom budúceho roka.
- Treba mať však na pamäti, že pre vývoj u nás bude dôležité, čo spraví šírenie tohto variantu opäť s dodávkami surovín a súčiastok vo svetovom meradle. Zatiaľ priniesol mierny pokles ceny ropy. Ale to nie je ten typ poklesu, ktorý si do nového roka želáme.